

סימן יא

אכילת תערובת יבש ביבש בבת אחת

א. מחלוקת הראשונים באכילת תערובת יבש ביבש

לדעת הרשב"א יש איסור לאכול בבת אחת תערובת יבש ביבש

הראשונים שסוברים שאיסור יבש שהתערב בהיתר יבש חד בתרי בטל ומותר, ובלח בלח יש צורך בשישים, ביארו את הטעם להבדל שבין שני המקרים הללו. הרשב"א כתב (תוה"א ב"ד ש"א, יז ע"א) וז"ל: "ומסתברא דטעמא דמילתא משום דבדברים הנבללין, שאי איפשר להפריד החתיכות ולאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה, צריך שישים לפי שבפחות משיעור זה האיסור נטעם ונרגש בכל, ואפילו מין במינו שאין טעם האיסור נרגש בו, מכל מקום כיון שכנגדו במין ושאינו מינו נרגש, החמירו מדבריהם ואסרוהו. אבל יבש ביבש שהוא יכול לאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה, אוכל כל חתיכה בפני עצמה, וכשאוכל זו אני אומר לא זו היא האסורה, וכן בכל אחת ואחת. וכשאוכל האחרונה שבכולן אני אומר במה שכבר נאכל היה האיסור וזו של היתר היא, ולפיכך אוכל כל אחת בפני עצמה ואינו חושש, דכיון שיש שם כדי שיעור ביטול דאורייתא, דמדאורייתא חד בתרי בטיל, ואיפשר לומר בכל אחת שמא עכשיו אינו אוכל את האיסור, הקלו בו אף מדבריהם שלא להצריכו שישים כשאר האיסורין. ודוקא לאכול כל אחת בפני עצמה, אבל לבשלן יחד אסור, שהרי חזר האיסור להתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר האיסורים הנבללין", עכ"ל. ומפורש יוצא מדבריו שיש איסור לאכול את כל התערובת בבת אחת. וכן נקט הראב"ה (יבמות סי' תתקו אות א).

בדעת הרא"ה נראה שאין איסור כזה

אמנם הרא"ה (בדה"ב שם) כתב וז"ל: "וזה אינו נכון כלל, שהרי על כל פנים אחת מהן הוא אוכל באיסור. אבל הנכון דרובא דאורייתא הוא כל היכא דליכא טעמא, וגזירת הכתוב הוא, וכיון דכן כל היכא דליכא בליעה כלל אוקמוה אדינא דאורייתא, וכל מין במינו נמי אפילו כל היכא דעל ידי בישול מדינא דאורייתא

בטיל, דכל היכא דליכא טעמא מדאורייתא ברובה בטל, אלא דכיון דע"י בישול דאיכא בליעה ודכוותה במין ושאינו מינו איכא טעמא, אחמור רבנן ובעו שישים. והיכא דיבש ביבש, אוקמוה רבנן אדאורייתא, עכ"ל. ומבואר מדבריו שחכמים לא גזרו במקום שבו אין בליעה ואין טעם. ולכן ביבש ביבש הם הקלו והשאירו את הדין כדאורייתא. ומשמע מזה שגם בבת אחת לא יהיה איסור, כיון שעל כל פנים אין בליעה ואין בישול. ומיהו יתכן לומר שהרא"ה יסבור שכאשר הוא אוכל את כל החתיכות בבת אחת, אין לך בליעה גדולה מזו, שהרי בבת אחת הוא אוכל גם איסור וגם היתר. ומכל מקום מסתימת לשונו בדין יבש ביבש משמע יותר שהוא מיקל בזה, ולא סבירא ליה שחז"ל גזרו בזה. ורק הרשב"א לשיטתו שהסביר את ההיתר דעל כל אחת ואחת הוא אומר שמא לא זה האיסור וכו', הוא זה שהוצרך להגיע לחידוש הדין שאכילה בבת אחת אוסרת.

בדברי הרא"ש מבואר להדיא שאין איסור כזה

וברא"ש (חולין פ"ז ס"ז לז) הדבר מפורש להדיא. דז"ל שם: "ודוקא גיד וחתיכה, אבל דבר שאין בריה ולא חתיכה הראויה להתכבד בטל ברוב ואפילו איסור דרבנן ליכא כדמשמע הכא. ויראה שמותר לאוכלו¹ כאחת וכו'. אבל חד בתרי² בדבר יבש דאפילו מדרבנן בטל דלא משום ספיקא שרינן ליה, דאפילו אי אכיל ליה חדא חדא ליכא אלא חדא ספיקא וספיקא דאורייתא לחומרא, אלא משום דגזירת הכתוב הוא דכתיב 'אחרי רבים להטות' הלכך חד בתרי בטל ונהפך איסור להיות היתר, ומותר לאוכלן אפילו כולן כאחת. ומדרבנן החמירו במין במינו היכא שנתבשל יחד קודם שנודע תערובתו ולא נקרא עדיין עליו שם היתר להצריכו שישים אע"ג דלא יהיב טעמא, גזירה אטו מין בשאינו מינו. אבל מין ומינו בדבר יבש ונודע תערובתו נעשה היתר גמור, ואפילו מדרבנן לא אצרכו שישים כיון דאף אם נתבשל לא יהיב טעמא", עכ"ל. ומבואר מדבריו להדיא שאין איסור לאכול את התערובת בבת אחת. וטעם הביטול אינו משום שמסתפקים לגבי כל חתיכה וחתיכה אלא משום גזירת הכתוב שהאיסור נהפך להיות היתר.

1. כן איתא בדפ' ונ'. לפנינו: לאוכלן.

2. כן איתא בדפ' ונ'. לפנינו: תרי.

מחלוקת בין בעלי התוס' אם לאדם אחד מותר לאכול הכל

והתוס' (חולין ק' ע"א ד"ה בריה שאני) כתבו וז"ל: "ודבר שאינו לא בריה ולא חתיכה הראויה להתכבד בטל ברוב ואפילו איסור מדרבנן ליכא כדמשמע הכא. ומיהו שמא לחד גברא היה אסור", עכ"ל. ולא הזכירו התוס' אם הספק הוא במי שאוכל בבת אחת או אף במי שאוכל בזה אחר זה. ומסתימת לשונם משמע שהם מסתפקים על כל מקרה, בין כשהוא אוכל בבת אחת ובין כשהוא אוכל בזה אחר זה. והסמ"ג (לאוין קמ-קמא ד"ה שנינו) כתב וז"ל: "שנינו בפרק גיד הנשה, גיד הנשה שנתערב עם שאר הגידין כולן אסורין, ומקשה התלמוד וליבטיל ברובה, פירוש שמין במינו בדבר יבש בטל ברוב אפילו מדברי סופרים לכל הפחות לשני בני אדם, אבל לאדם אחד שיאכל בודאי האיסור יש להחמיר", עכ"ל. והשערי דורא (סי' י' בכת"י, סי' לט בדפו') כתב וז"ל: "חתיכה של איסור שנתערבה עם שנים או שלשה של היתר כולם מותרות ובחתיכה שאינה ראויה להתכבד לפני האורחין שהאיסור בטל ברוב בדבר יבש אפילו מדרבנן שאין האיסור נבלע בהיתר. ויש מפר' דווקא לשני בני אדם, מיהו ר"ת מתיר אפילו לאדם אחד", עכ"ל. ובאמרכל (ליקוטים, עמ' לה) מבואר שר"י החמיר בזה, וז"ל: "ומכאן הורה ר"י על קורקבן של תרנגולת טריפה שנתערבה עם קורקבנים כשירה, שבטלה ברוב. וכן לענין טבחייה ובני מעיים. אמנם לא רצה להתיר לאדם אחד", עכ"ל. אך אולי ניתן לדייק מהלשון "לא רצה" שהחמרתו לא היתה מעיקר הדין.

פסיקת השו"ע והרמ"א

ובשו"ע (סי' קט ס"א) פסק כדעת הרשב"א שאסור לאכול את כל החתיכות בבת אחת, והוסיף שם לומר שיש מי שאוסר לאדם אחד לאכול את החתיכות אפילו בזה אחר זה. והגר"א (סק"ו) ציין לתוס' הנ"ל. אלא שבדבריהם שם הדבר מסופק. ושמא כוונת השו"ע לדברי הראשונים האוסרים הנ"ל, וצ"ע. והרמ"א (שם ס"ב) כתב וז"ל: "ויש אומרים דאם נודע התערובת קודם שנתבטלו ביחד הכל שרי דאין חוזרין ונאסרים מאחר שנתבטל ביבש. ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ולהתיר", עכ"ל. ומשמע שנקט את דעת הרא"ש כעיקר, ולפיכך התיר לסמוך עליו במקום הפסד.

ב. תוקף האיסור לאכול בבת אחת לפי הרשב"א

ספק בדעת הרשב"א אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן

ובדעת הרשב"א יש לדון אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן. ניתן לומר שהסברה "דעל כל אחד שאוכל אומר זה הוא ההיתר" היא טעמו של היתר ביטול ברוב. אולם ניתן לומר שהטעם לביטול הוא משום שהתורה חידשה שהאיסור מתבטל. וסברת הרשב"א באה רק לנמק מדוע חז"ל לא גזרו בתערובת של יבש ביבש, כשם שהם גזרו בתערובת של לח בלח. ועל זה קאמר הרשב"א שחז"ל לא ראו צורך לגזור בזה, כיון שהוא לא פוגע בהכרח באיסור, בניגוד ללח בלח שהוא פוגע בהכרח באיסור.

מלשונות הגר"א משמע שהבין בדעתו שהאיסור מדאורייתא

ומלשון הגר"א בביאורו (שם סק"ה) משמע לכאורה שהוא סובר שהאיסור הוא מדאורייתא. דז"ל בביאורו לשיטת הרשב"א: "דטעם הביטול דעל כל אחד שאוכל אומר זה הוא ההיתר מה שאין כן בבת אחת. ועיין תוס' [דזבחים עד (ע"א) ד"ה פירש]. א"נ משום כו'. וכמ"ש [בפ"א דפסחים (י' ע"א) ובפ"ב דכתובות (כו ע"א)] בשני שבילין בזה אחר זה דברי הכל טהור, בבת אחת" וכו', עכ"ל. ומבואר מדבריו שהבין שסברת הרשב"א שעל כל אחד שאוכל אומר וכו' היא טעמו של הביטול. ואין היא מהווה רק הנמקה מדוע חכמים לא הצריכו בזה שישים. ואמנם בדין שני שבילין כתבו התוס' (פסחים י' ע"א ד"ה בבת אחת) שהטומאה היא רק מדרבנן. אולם שם מדובר על שנים שבאים להישאל בבת אחת, דעל כל פנים ברור שאליבא דאמת אחד מהם צריך היה להיות טהור. אבל אם אדם אחד הולך בשני שבילין פשיטא שהוא יהיה טמא מדאורייתא, וכמבואר במשנה (טהרות פ"ה מ"ג) וברמב"ם (הל' שאבה"ט פ"ט ה"א). וכן מבואר (שבת לה ע"ב) שאם אדם עושה מלאכה בשני בין השמשות הוא חייב חטאת ממה נפשך. ואדרבה, מעצם ההשוואה לשני שבילין משמע שלפי הגר"א מתייחסים לכל חתיכה וחתיכה כאל ספק גמור. ולא אומרים שבאופן יסודי חל דין של ביטול ברוב, ולגבי כל חתיכה וחתיכה יש רוב, ומשום אותו רוב מתירים את החתיכה.

וכן משמע ממה שכתב בהמשך (שם סק"ו). דלאחר שביאר את שיטת הרשב"א והתוס' הוסיף וז"ל: "והרא"ש פליג על כל זה ומתיר אף לאכלן בבת אחת, וכתב דהאיסור נהפך להיתר ולא משום ספיקא, דגזירת הכתוב היא אחרי רבים להטות"

וכו', עכ"ל. וכיון שהרא"ש בא לאפוקי מאיסור דאורייתא, נראה שהחולקים עליו סבורים שיש בזה איסור דאורייתא. ואם הגר"א היה סבור שגם הרשב"א מודה שמדאורייתא האיסור נהפך להיתר, ורק מדרבנן החמירו, לא היה בדברי הרא"ש אלו משום סתירה לסברת הרשב"א. והיה לו לומר אך ורק שהרא"ש פליג על זה וסבירא ליה שאין בזה איסור דרבנן, ותו לא מיד.

הוכחת הפרי מגדים שהאיסור מדרבנן

ואולם הפרי מגדים (שער התערובות ח"א פ"ג ד"ה והנה) הוכיח שהאיסור לאכול בבת אחת אליבא דהרשב"א הוא איסור מדרבנן. וז"ל: "והוי יודע שזה רק מדרבנן, הא מן התורה אף הרשב"א יודה דשרי כאחד, דאם לא כן מין במינו בלח מה"ת שרי, והא אוכל איסור ביחד בדברים הנבללים, דיש בילה, ולא שייך לומר שמא לא זר"ו וכו', עכ"ל. ובאמת ראייה דומה אפשר להביא גם מדין לח בלח במין בשאינו מינו, כל היכא שאין בתערובת טעם. דמדאורייתא מבואר שאין איסור כל עוד אין טעם. אבל לפי סברת הרשב"א היה צריך להיות איסור, כיון שעל כל פנים הוא פוגע במשהו מהאיסור, וחצי שיעור אסור מן התורה.

שיטת הרי"ד שיש איסור דאורייתא באכילה של אדם אחד

אמנם נראה שיש לדחות את ראיתו. דהנה, הרי"ד בתוספותיו (בבא בתרא לא ע"ב סוד"ה שתי) כתב וז"ל: "וזה דומה למה שפירשתי [בפרק גיד הנשה] שאם נתערבה חתיכה אחת של חלב בשתיים של שומן היא בטלה ברוב, ומותר לו לאדם ליקח את אחת מהן ולאוכלה, דבתר רובא אזלינן. ושלושה בני אדם נמי מותר לאכול שלשתן, ואין אשם תלוי נוהג אלא בשתי חתיכות דליכא רובא דהיתירא. ואע"פ ששלושה בני אדם מותרין לאכול שלשתן, אם אדם אחד אכל שלשתן מביא חטאת, שהרי בבירור אכל חתיכה של חלב", עכ"ל. ומבואר להדיא בדבריו שיש איסור דאורייתא באכילת כל החתיכות על ידי אדם אחד. וכן כתב בתשובותיו (סי' א' אות ג' ד"ה ועוד). ועל דבריו לכאורה קשה קושיית הפרי מגדים: אם הביטול לא סילק לגמרי את האיסור, כיצד הותר לאכול תערובת של מין במינו לח בלח, הרי הוא אוכל ממש איסור.

דחיית הראיה של הפרי מגדים

ועל כרחנו צריך לומר אליבא דהתוס' ר"ד שכאשר התערובת נבללת וכל חלקיה מתערבים זה בזה, מתבטל השם הראשון של האיסור מהתערובת, ומעתה חל שם חדש על כלל התערובת. ולכן אין בזה איסור, ואין בזה אפילו חצי שיעור של האיסור. ברם אם יש בזה כזית בכדי אכילת פרס מהאיסור, אזי אין אפשרות לראות את האיסור כמבוטל לגמרי, ואין הוא נחשב בכלל השם החדש של התערובת, ולכן שפיר חל על זה איסור דאורייתא³. וכן הוא במקרה שניכר טעמו של האיסור, אי אמרינן שטעם כעיקר הוא מדאורייתא.

והשתא דאתינן להכי יש לדחות את ראיית הפמ"ג. דיש לומר שהרשב"א נקט כשיטת התוס' ר"ד בענין זה, ולכן לדעתו אין איסור דאורייתא בלח בלח, אבל לעולם אימא לך שביבש ביבש יש איסור דאורייתא באכילת כל התערובת בבת אחת. והיינו משום שבלח בלח יש בילה והאיסור מתפזר בכל התערובת, ולכן גם מי שאוכל מקצת מן התערובת כבר פוגע באיסור, וע"כ שהיתר התורה בלח בלח מתיר אף פגיעה וודאית באיסור. ולפי זה אין מקום להחמיר יותר במי שאוכל את התערובת כולה (ואפילו אם עושה זאת בבת אחת). ולעומת זאת ביבש ביבש התורה לא התירה לפגוע להדיא באיסור ולא קראה שם חדש על התערובת, אלא רק קבעה כיצד לנהוג כשיש לפניו תערובת, ולכן שפיר יש לומר שיש איסור דאורייתא אם בוודאי פוגע באיסור.

הכרח בסברה שלדעת הרשב"א האיסור הוא מדרבנן ולא מדאורייתא

אמנם לכאורה יש הכרח לומר שהאיסור לאכול בבת אחת הוא מדרבנן, ומדאורייתא חל היתר גמור כמו שכתב הרא"ש. דלכאורה שפיר קאמר הרא"ש, שאם מסתפקים על כל איסור בפני עצמו, היה צריך להחמיר בכל חתיכה וחתיכה, כיון שכל חתיכה היא ספיקא דאורייתא ולחומרא. אמנם יתכן ויש לדחות את טענתו אם נאמר שעל כל חתיכה וחתיכה יש היתר של פריש מרובא. ואפילו

3. אבל אין לומר שלדעת התוס' ר"ד לא חל דין של חצי שיעור בתערובת כיון שאין בה כזית בכדי אכילת פרס, ובאופן מהותי אכילה כזאת לא חזיא לאיצטרופי. דיקשה במין במינו היכא דיש כזית בכדי אכילת פרס ובטל חד בתרי, מדוע אין בזה איסור דאורייתא. ומלבד זאת יקשה מדוע לא יצטרף כזית פחות משהו לאותו משהו הקיים בתערובת. אבל מדברי הגמרא (בחולין צח ע"א): ועוד האמר ר' יוחנן חצי שיעור וכו', אין לדחות אפשרות כזאת, יעו"ש ברש"י (ד"ה לא תזלזל), ואכמ"ל.

לאחר שהוא מגיע לשתי חתיכות יש לראות את החתיכה הבאה שהוא נוטל כפורשת מהרוב שהיה עד עתה. אבל נראה שעכ"פ אם היה בזה איסור דאורייתא לא היה ניתן להתיר גם בזה אחר זה. דכשם שראינו בחרישה בבין השמשות, שאף שחרש בערב שבת ובמוצאי שבת, הוא מתחייב חטאת, ומשום דממה נפשך קעביד איסורא, היה צריך לאסור מדאורייתא אם יאכל את כל החתיכות אפילו שלא בבת אחת. וכך באמת נקט הר"ד. ואולם מדברי הרשב"א ברור שהוא לא בא לאסור לאכול בזה אחר זה אלא רק בבת אחת. ועל כרחך שאין מוות בסיר, ובכל מקרה מדאורייתא אפשר לאכול את הכל. והאכילה בבת אחת היא רק גדר מסוים באיסורא דרבנן.

כן נראה מלשונו וממהלך דבריו

וכן נראה שיש להוכיח מלשון הרשב"א שהאיסור לאכול את הכל בבת אחת הוא רק מדרבנן. דלשונו היא: "ולפיכך אוכל כל אחת בפני עצמה ואינו חושש, דכיון שיש שם כדי שיעור ביטול דאורייתא, דמדאורייתא חד בתרי בטיל, ואיפשר לומר בכל אחת שמא עכשיו אינו אוכל את האיסור, הקלו בו אף מדבריהם שלא להצריכו ששים כשאר האיסורין", עכ"ל. ומוכח שאת דין הביטול מדאורייתא, ואת שיעור הביטול מדאורייתא הוא מקבל כמובן מאליו, וכל דבריו מכוונים רק לבאר מדוע "הקלו בו אף מדבריהם". וכן במשמרת הבית הוא כתב בתגובה על דברי הרא"ה שהתיר אכילה בבת אחת וכנ"ל, וז"ל: "והוא גורע ומוסיף עד שנוטל כל תפארתו ממנו ולא ידע כיון דרובא דאורייתא מאי שנא בלול ובלוע ביבש ביבש, דבלול ובלוע לא אוקימו אדאורייתא ויבש ביבש אוקימו אדאורייתא, והמחבר כן כתב וטעמא דמילתא" וכו', עכ"ל. ומבואר שאת דבריו בתורת הבית הוא רואה כביאור לכך שבלח בלח חז"ל לא אוקימו אדאורייתא ואילו ביבש ביבש אוקימו אדאורייתא. ואת הדין דרובא דאורייתא הוא רואה כיסוד המובן מאליו הקיים בשני המקרים גם יחד.

ומזה נראה שיש להסיק שלדעת הרשב"א האיסור הוא מדרבנן בלבד. כי אם הרשב"א היה סבור שהאיסור הוא מדאורייתא, הוא היה צריך בראש ובראשונה ליישב מדוע אין איסור דאורייתא בלח בלח, למרות שיש איסור ביבש ביבש. ורק לאחר מכן הוא היה צריך לבאר מדוע חז"ל היפכו את הסברה שבדאורייתא, ותחת החומרא שהחמירה התורה ביבש ביבש יותר מלח בלח (שביבש ביבש קיים האיסור לאכול הכל בבת אחת, ובלח בלח לא קיים האיסור מהסבה הנ"ל), הם

באו להקל ביבש יותר מלח בלח. ואולם הרשב"א מניח כדבר המובן מאליו שמדאורייתא אין איסור בלח בלח (במין במינו, וגם במין בשאינו מינו אין איסור כשאין טעם), וכל דבריו מכוונים רק לבאר מדוע הקלו ביבש ביבש. ועל כרחק צריך לומר שבאמת אין איסור מדאורייתא לאכול הכל בבת אחת, ולכן לא הוקשה לו מדוע הותר בלח בלח. ודוקא מחמת החילוק שהוא חילק בין לח בלח ויבש ביבש יצא לו דין חדש שגם ביבש ביבש אסור לאכול את הכל בבת אחת. וזה מה שהוא סיים: "ודוקא לאכול כל אחת בפני עצמה" וכו'. וכיון שזה יצא מהחילוק שהוא חילק, וחילוקו הוא במישור של הדרבנן, הרי שגם הדין עצמו הוא מדרבנן.

כן נראה ממה שכתב בדין בישל מקצת לצד אחד ומקצת לצד אחר

וכן נראה מהדין המחודש שהוא הוסיף בהמשך דבריו: "ומיהו איפשר שאם בשל מקצתן לצד אחד ומקצתן לצד אחר, שהכל מותר. ומן הטעם שכתבתי, שבשעה שאוכל אלו שנתבשלו יחד, אני אומר עכשיו אינו טועם את האיסור, שהאיסור שמא בתוך האחרים הוא שנשאר, וכן בשעה שחוזר ואוכל את השאר, אני אומר שמא האיסור כבר נאכל ואלו כולן היתר הן, אבל לערב את הכל ולאכול אסור", עכ"ל. ומלשונו נראה שאין קפידא שאותו מקצת יהיה שווה בגודלו למקצת האחר. ויוצא אפוא שזו קולא מיוחדת שהעובדה שניתן לתלות את האיסור בקבוצה השניה, מאפשרת לאכול את הקבוצה הראשונה. ולכאורה בדאורייתא לא היה לזה מקום, כי אם הקבוצה הראשונה היא יותר גדולה מהשניה, היה לנו לכאורה ללכת אחר הקבוצה הגדולה. אלא על כרחק זהו איסור דרבנן, וכל היכא שניתן לתלות תלינן.

כן נראה מלשונו בתורת הבית הקצר

וכן משמע מתורת הבית הקצר (ב"ד ש"א, יב ע"ב ד"ה חתיכת נבלה שאינה ראויה), דכתב שם הרשב"א על דין יבש ביבש וז"ל: "בטלין אפילו אחד בתוך שנים, ואפילו איסור של דבריהם אין כאן. והקלו בדבר זה לפי שכל אחד עומד בפני עצמו ואוכל כל אחד בפני עצמו, וכיון שנתבטל ברוב דבר תורה ואין כאן איסור של תורה, כשאוכל האחד אני אומר זו של היתר, וכן בכל אחד ואחד" וכו'. ומשמע מזה שאין איסור תורה בתערובת, והחישוב של אכילת כל אחד ואחד וכו' הוא רק מדרבנן.

ביאור מחלוקת הרשב"א והרא"ש לפי זה

ויוצא אפוא שהרשב"א והרא"ש לא נחלקו במהות ההיתר מדאורייתא. וגם הרשב"א סובר שמדאורייתא האיסור נהפך להיות היתר ממש. ולא נחלקו אלא רק ביחס לגזירה דרבנן. לדעת הרשב"א חכמים החמירו כדי להרחיק את האדם מאיסורים. ולכן הם גזרו על כל פעולה שיש בה פגיעה ודאית בגופו של איסור (אע"פ שהוא עצמו נהפך להיות היתר). ולכן היה צורך לאסור את אכילת כל התערובות של לח בלח, בין של מין במינו ובין מין בשאינו מינו. אלא שהתורה בעצמה אסרה את תערובת מין בשאינו מינו, בגלל שטעם כעיקר דאורייתא, לשיטתו, וכפי שהכריע במקום אחר (תוה"א ש"ד ב"א, יא ע"ב). ואולם הרא"ש הבין את גזירת חכמים רק כהרחקה מסוימת ומיוחדת הנצרכת שלא להקל במקרה מסוים. ולכן לדעתו היה צורך לאסור רק את לח בלח שבמין במינו, ולא היה צריך לאסור את היבש ביבש.

יישוב קושיית הפרי מגדים על הרשב"א לפי מה שהתבאר

והפרי מגדים (שם ח"ב פ"א ד"ה ואמנם ראיתי) הקשה על הרשב"א וז"ל: "ויש בו מקושי ההבנה, שהתחיל וכתב הטעם דאטו אינו מינו וזה טעם הרא"ש, ואחר כך אמר דביבש משום הכי שרי דבשעה שאוכל זה אומר אני שהיתר הוא אוכל וכו', ומשום הכי אוסר לאכול שלשתן יחד. ולפי זה אין צריך טעם ללח דאסור דדמי לאוכל ביחד דיש בילה, וכאמור", עכ"ל. ובאמת לפי מה שהתבאר בדעת הרשב"א, אכן האיסור בלח בלח במין במינו אינו בא אטו מין במינו, אלא הוא חלק מהאיסור הכללי הקיים בכל דבר שפוגעים בו בודאי בגופו של איסור. ומה שכתב הרשב"א "כיון שכנגדו במין ושאינו מינו נרגש, החמירו מדבריהם ואסרוהו", אין בזה אלא נתינת טעם מדוע האיסור הוגבל לשיעור של שישים ולא הוחלט לגמרי. ובהמשך (ח"ג פ"ה ד"ה ואחר העיון) חזר בו הפמ"ג ופירש את הרשב"א כנ"ל.

הרשב"א והרא"ש הלכו לשיטתם בהבנת טעם האיסור מין במינו לח בלח

והרשב"א והרא"ש אזלו בזה לשיטתם. הרא"ש שלא הכיר באיסור כזה של אכילה בבת אחת, לא היה יכול לנמק את האיסור בלח בלח משום הפגיעה באיסור, ולכן הוא הוכרח לומר שיש בזה גזירה אטו מין בשאינו מינו. ולשיטתו העובדה שקבעו שיעור של שישים היא משום שבמין בשאינו מינו נקבע שיעור כזה, ואין מקום לאסור על מין במינו יותר ממה שנאסר במין בשאינו מינו, שהוא

הסיבה לאיסורו של מין במינו. אבל הרשב"א שסבר שחז"ל אסרו את הדבר בגלל העובדה שהוא פוגע בגופו של איסור, הוא הבין לשיטתו שהאיסור במין במינו אינו בא אטו מין בשאינו מינו. ולשיטתו הסיבה שקבעו שיעור של שישים, למרות ששיעור זה לא שייך במין במינו, היא רק משום שחז"ל למדו מהשיעור של מין בשאינו מינו מהו השיעור שבו עשויים להרגיש באיסור. ופחות מזה סבירא להו שאין מקום לגזור עליו, כי זה כבר לא נחשב שהוא באמת פוגע באיסור.